

ETÄVANHEMPIEN LIITTO RY:N LAUSUNTO EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE VANHEMMUUSLAISTA YM.

ASIA: HE 132/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi sekä LA 13/2020 vp.

LAUSUNTO: Etävanhempien liitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto Eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä HE 132/2021 koskien vanhemmuuslakia ja siihen liittyviä lakeja.

Olemme antaneet asiasta lausunnon Oikeusministeriölle 05.05.2021, jonka lausunnon liitämme oheen. Viittaamme oheisessa lausumassamme esittämäämme, emmekä lähde toistamaan tässä lausumassamme turhaan uudelleen em. lausumassamme esittämäämme.

Lausumme lisäksi pyynnöstänne lisäyksenä ja selvennyksenä aiempaan vanhemmuuslain johdosta lausumaamme johdosta sekä kansanedustaja Jukka Kopran ym. lakialoitteen LA 13/2020 vp. johdosta pyynnöstänne seuraavaa:

HE 152/2021 5§:ssä esitetään kahden äidin mahdollisuutta esim. hedelmöityshoitotilanteessa. Lapsella voi Etävanhempien liitto ry:n mukaan olla ainoastaan yksi isä ja yksi äiti! Isyys ja äitiys perustuvat aina vain ja ainoastaan biologiseen perimään, joka on geenitutkimuksin aina selvitettävissä hyvinkin tarkkaan ja nämä em. seikat on otettava huomioon kaikissa niissä lakiesityksen pykälissä, jossa asiaa käsitellään.

Olemme erittäin huolestuneita hallituksen esityksen 5§:ssä esitetystä absurdista sekä lapsen edun vastaisesta lakiesityksestä koskien kahden äidin vahvistamista lapselle. Mikäli lapsen synnyttänyt ja lapsen äiti ovat eri henkilöitä voidaan lapsen synnyttäneitä kutsua esim. synnyttäjäksi, joka jo on nimikkeenä otettukin Suomessa yleisesti käyttöön.

HE 132/2021 ja siihen liittyviksi esitettyihin lainmuutoksiin ei olla otettu huomioon vanhemmuuslain vaikutusta mm. lapsen elatuksesta säädettyyn lakiin tai perintökaareen.

12§:ää tulee muuttaa siten, että lastenvalvojalla tulee olla sama oikeus kuin tuomioistuimella määrätä henkilö oikeusgeneettiseen tutkimukseen, jos on aihetta olettaa hänen olevan lapsen äiti tai isä ja lastenvalvojalla tulee olla mahdollisuus tarvittaessa saada virka-apua poliisilta henkilön tutkimukseen saattamiseksi.

14§:ää tulee muuttaa siten, ettei isyyden tai äitiyden selvittämistä tule voida mitenkään, eikä kenenkään toimesta keskeyttää, koska isyyden ja äitiyden selvittäminen on aina lapsen edun mukaista sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen perhe-elämän suojan vaatimaa.

HE 132/2021:sta tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena kaikki esteet isyyden ja äitiyden tunnustamisen ja vahvistamisen osalta, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä.

Mitä tulee kansanedustaja Jukka Kopran ym. lakialoitteen LA 13/2020 vp. suhteen olemme jo aiemmassa Oikeusministeriölle antamassamme lausumassa viitanneet edustaja Kopran lakialoitteeseen, jota Etävanhempien liitto ry luonnollisestikin myös kannattaa eli isyyden kumoamiseen tähtäävän kanteen nostamista koskevat määräajat ei ainoastaan edustaja Kopran ym. esittämin tavoin, vaan Etävanhempien liitto esittää lisäksi myös kaikkien muidenkin tarpeettomien ja lapsen edun vastaisten määräaikojen poistamista vanhemmuuslakia säädettäessä ja näin toteuttamaan lapsen edun ja Suomen perustuslain 22§:n edellyttämällä tavalla YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen artiklat sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ihmisoikeuksia vahvistavan kannan, kun se on useissa ratkaisuissaan tuonut esille, ettei ole sopivaa asettaa tiukkoja määräaikoja, joita nykyinen lainsäädäntömme sisältää ja joita määräaikoja ei käytännössä ole mahdollista sivuuttaa tai jättää huomioonottamatta.

Turku 18.10.2021

Etävanhempien liitto ry:n psta, toiminnanjohtaja, Lapsen edun erityisasiantuntija,
OTM Kari Karanko

OIKEUSMINISTERIÖLLE

ASIA: Lausuma hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle
vanhemmuuslaiksi

LAUSUMAN ANTAJAT: Etävanhempien liitto ry
Toiminnanjohtaja, Lapsen edun erityisasiantuntija, OTM Kari Karanko
Kissankellonkatu 5 B 12
20740 TURKU

LAUSUMA: Etävanhempien liitto ry kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä koskien
vanhemmuuslain säätämistä ja lausuntonaan lausuu seuraavaa:

Luonnoksessa uudeksi vanhemmuuslaiksi ei olla mielestämme
kiinnitetty riittävästi huomiota isyys- ja äitiyslakien
soveltamiskäytännössä esiintyneisiin ja esiintyviin ongelmakohtiin ja

vanhemmuuslain tulee mielestämme korjata nämä puutteet, joita ei hallituksen esitysluonnos vanhemmuuslaiksi valitettavasti vielä korjaa ja tämän vuoksi vanhemmuuslakiehdotusta sekä esitystä hallituksen esitykseksi vanhemmuuslaiksi tuleekin ensisijaisesti muuttaa esittämämme mukaisesti

Toissijaisesti asia tulee palauttaa uuteen lainvalmisteluun, jossa Oikeusministeriön asiantuntijoiden lisäksi lapsioikeuden käytäntöön riittävän hyvin perehtyneet alan ammattilaiset valmistelevat asian uudelleen ja johon mahdolliseen valmisteluun Etävanhempien liitto ry pyytää saada mukaan edustajansa.

Tuomme seuraavassa esille pyynnöstä perustelujamme sekä välttämättömiä ja lapsen edun mukaisia ja näinollen tarpeellisia ja jopa välttämättömiä muutoksia esitettyyn vanhemmuuslakiin.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kansalliseen lainsäädäntöön implementoinnista annetaan määräajoin raportteja, joissa puututaan kansallisiin epäkohtiin lapsia koskevassa lainsäädännössä. Suomen osalta raporteissa on lähinnä kiinnitetty huomiota ja vieläpä useaan otteeseen ikärajoin, joista raporttien mukaan pitäisi luopua. Suomi ei ole suostunut muuttamaan lainsäädäntöään mm. isyylain osalta vaadittuun suuntaan ja tämä on mielestämme huolestuttavaa.

Lisäksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on useissa ratkaisuisaan tuonut esille, ettei ole sopivaa asettaa tiukkoja määräaikoja, joita nykyinen lainsäädäntömme sisältää ja joita määräaikoja ei käytännössä ole mahdollista sivuuttaa tai jättää huomioonottamatta ja tästä esimerkkeinä seuraavat: 1) Joka katsoo olevansa lapsen isä tai äiti, on pantava kanne vireille vuoden kuluessa siitä päivästä, jona hän sai tiedon Digi- ja väestötietoviraston kielteisestä vahvistuspäätöksestä ja 2) jos lapsella ei ole toista vanhempaa ja toisena esimerkkinä kannetta vanhemmuuden vahvistamiseksi ei voida ajaa, jos lapsi on täyttänyt 15 vuotta ja vastustaa vanhemmuuden vahvistamista. Lapsen oman kanneoikeuden käyttämistä ei ole rajoitettu määräajoilla.

Em. vuoden määräaika on poistettava lainsäädännöstä täysin perusteettomana ja lapsen edun vastaisena määräaikana sekä sallittava isyyden ja äitiyden vahvistaminen määräajoista riippumatta. Laista tulee myös poistaa kokonaisuudessaan lapsen tai kenenkään muunkaan isyyden tai äitiyden vastustamismahdollisuus, koska nykyisellä geenitutkimuksella voidaan selvittää kaikissa tapauksissa lähes 100%:nen varmuus isyydestä ja äitiydestä.

Nykytilanteessa voidaan synnyttäneen äidin ohella vahvistaa äitiyslain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu toinen äiti. Tämän on Etävanhempien liitto ry:n mielestä täysin luonnotonta, koska lapsella ei voi luonnollisestikaan

milloinkaan olla kuin yksi äiti ja yksi isä.

2.8 Isyyden kumoamista koskevan kanteen saa tuomioistuimessa nyky-lainsäädännön mukaan nostaa lapsi, äiti tai mies, jonka isyys on avioliiton perusteella todettu tai Digi- ja väestötietoviraston päätöksellä vahvistettu. Miehellä, joka katsoo olevansa äidin avioliiton aikana syntyneen lapsen isä, on oikeus nostaa kanne äidin aviomiehen isyyden kumoamiseksi ainoastaan, jos 1) äiti ja aviomies ovat asuneet erillään lapsen syntymän aikaan, 2) kantaja on asunut yhdessä lapsen äidin kanssa lapsen syntymän aikaan ja osallistunut lapsen hoitoon tai kantajan ja lapsen välille on muutoin muodostunut perheyhteyteen rinnastettava suhde, ja 3) tuomioistuin arvioi kanteen nostamisen olevan lapsen edun mukainen. Vastaavaa oikeutta ei ole, jos isyys on vahvistettu tunnustamisen perusteella.

Lainsäädäntöä tulee mielestämme muuttaa lapsen edun sitä vaatiessa siten, että kanne isyyden ja äitiyden vahvistamiseen tai kumoamiseen tule aina olla mahdollista määräaikojen tai muunkaan perusteen sitä estämättä. Viittaamme tämän osalta myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaan, jossa määrätään oikeudesta nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on useissa ratkaisuisaan todennut Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 8 artiklassa turvattun yksityiselämän suojan sisältävän lapsen oikeuden tuntea alkuperänsä.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on hyväksynyt määräajat isyys- ja äitiysasioissa, mutta tuomioidensa perusteluissa usein todennut, ettei määräajoista saa pitää liian tiukasti kiinni. Suomen tuomioistuinten oikeuskäytäntö valitettavasti pitää erittäin lujasti kiinni säädetyistä määräajoista ja tämä on usein johtanut isyysasioissa kohtuuttomiin ja selvästi lapsen edun sekä EIS 8 artiklan vastaisiin ratkaisuihin, jonka perusteella mielestämme määräajat tuleekin kokonaisuudessaan siis poistaa.

Viittaamme tämän osalta myös 25.11.2020 eduskunnan täysistunnon lähetekeskusteluun Kopran lakialoitteeseen 13/2020. Lakialoitteen pääasiallinen sisältö on: "Aloitteessa ehdotetaan isyyslain (11/2015) 7 luvun 44 § kumottavaksi, jolloin isyyden kumoamiseen tähtäävän kanteen nostamista koskevat määräajat poistuvat kokonaan."

Vanhemmuslain luonnoksessa ehdotettuihin säädöspykäliin tulee mielestämme tehdä seuraavat muutokset:

5§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa selvästi virheellisenä, luonnottomana, lapsen edun vastaisena sekä lasta vahingoittavana ja oikeusjärjestelmämme perusteita loukkaavana, koska kenellekään ei luonnollisestikaan voi olla kahta äitiä, eikä myöskään kahta isääkään.

12.2§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä. Lastenvalvojalla tulee aina olla oikeus määrätä oikeusgeneettiset tutkimukset isästä, äidistä ja lapsesta.

14.1§ ja 14.2§:n 3 kohta sekä 14.3§:n 2) kohta: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä.

18§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä.

18§:n sisältö voisi kuulua seuraavasti: Lapsen tunnustaminen on aina mahdollista riippumatta siitä minkä ikäinen lapsi on tai onko lapsi kuollut.

22§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä.

33§:n osalta: Viittaamme 5§:n osalta esittämäämme ja esitämme tämän pykälän muuttamista siltä osin, kun siinä viitataan 5§:ään tai 5§:ssä esitettyihin perusteisiin.

34§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä.

37§:stä tulee poistaa viimeiset sanat ”lapsen edun mukaisena” sekä lisätä tämän tilalle sana ”perusteltuna”.

43§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä, eikä biologista vanhemmuutta saa millään perusteella määrätä kumottavaksi.

44§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä, eikä biologista vanhemmuutta saa millään

perusteella määrätä kumottavaksi. Tämän osalta viittaamme myös 5§:n osalta lausumaamme.

45§:stä tulee poistaa Suomen perustuslain 21§:n ja EIS 6.1 artiklan vastaisena sekä perusteettomana ja lapsen edun vastaisena kokonaisuudessaan seuraava: Digi- ja väestötietovirasto ei kuitenkaan voi päättää asiasta, jos synnyttäneelle äidille on annettu hedelmöityshoitoa ajankohtana, jolloin lapsi on saatettu alkuun. Asia voidaan ratkaista lasta kuulematta. Hakemus Digi- ja väestötietovirastolle tulee tehdä ennen kuin vuosi on kulunut lapsen syntymästä.

Digi- ja väestötietoviraston 1 ja 2 momenteissa tarkoitettuihin päätöksiin ei saa hakea muutosta.

Sen lisäksi, mitä hallintolain 54 §:ssä säädetään viranomaisen päätöksen tiedoksiantovelvollisuudesta, Digi- ja väestötietoviraston on lähetettävä jäljennös alaikäisen lapsen vanhemmuuden kumoamista koskevassa asiassa antamastaan päätöksestä 8 §:ssä tarkoitettulle lastenvalvojalle.

48§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen sekä virheellisen vanhemmuuden kumoaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä estämättä, eikä biologista vanhemmuutta saa millään perusteella määrätä kumottavaksi.

48§: Tulisi kuulua näin: Mikäli lapsella ei ole huoltajaa tai vanhempaa tai mikäli vanhemmat eivät ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin vanhemmuuden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi voi tuomioistuimien määrätä lapselle edunvalvojan käyttämään lapsen puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa vanhemmuutta koskevissa asioissa.

Lapselle voidaan määrätä edunvalvoja myös mikäli lapsi ei ikänsä tai kehitystasonsa johdosta kykene ryhtymään 1 momentin mukaisiin oikeustoimiin vanhemmuuden vahvistamiseksi tai kumoamiseksi.

49§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena.

49§: Tulisi kuulua näin: Vanhemmaksi todetun tai vahvistetun kuoltua hänen puolisonsa ja perillisensä sekä lapsen vanhempana itseään pitävä voivat kuitenkin aina saattaa vanhemmuuden kumoamiskanteen vireille.

50§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena, koska biologisen vanhemmuuden selvittäminen sekä tunnustaminen ja vahvistaminen sekä virheellisen vanhemmuuden kumoaminen tulee aina olla mahdollista kenenkään tai minkään sitä

estämättä.

65§: Ei riitä, että säädetään luonnoksessa esitetyllä tavalla:

”Vanhemmuuden selvittämistä, vahvistamista ja kumoamista koskevat asiat on käsiteltävä kiireellisinä”, vaan tähän tulee lisätä määräaika minkä ajan kuluessa ja millä tavoin asia tulee ottaa tuomioistuimen käsittelyyn ja miten asian kiireellinen käsittely muutoin asiassa tulee toteuttaa, jottei pykälän sisältämä maininta asian kiireellisestä käsittelystä jää sananhelinäksi eli ei mitenkään nykyoikeuskäytännön mukaisesti asian käsittelyä kiirehdi.

67§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa selvästi virheellisenä, luonnottomana, lapsen edun vastaisena sekä lasta vahingoittavana ja oikeusjärjestelmämme perusteita loukkaavana, koska kenellekään ei luonnollisestikaan voi olla kahta äitiä, eikä myöskään kahta isääkään.

73.1§: Tulee kokonaisuudessaan poistaa perusteettomana ja lapsen edun vastaisena.

74§: Tulee siten muuttaa, että lapsella tulee olla aina oikeus periä vanhempansa riippumatta siitä, milloin vanhemmuus on tunnustamisella tai vahvistamisella vahvistettu ja näin perintöoikeuden salliminen vasta Korkeimman oikeuden ratkaisun 2012:11 perusteella 31.01.2012 lukien, joka on selvästi EIS:n 6.1 ja 8 artiklan sekä EIT:n oikeuskäytännön vastainen ja se tuleekin kokonaisuudessaan tästä pykälästä poistaa sekä sallia em. mukaisesti perintöoikeus lapsella määräajoista riippumatta..

Avioliiton ulkopuolella ennen 1 päivänä lokakuuta 1976 syntyneellä lapsella ei ole tuomioistuimessa vahvistetun isyyden perusteella perintöoikeutta isänpuoleisen perittävän jälkeen, jos perittävä on kuollut ennen 31 päivää tammikuuta 2012.

Etävanhempien liitto ry pyytää em. vanhemmuuslain mielestämme virheelliset kohdat muutettavaksi, jotta lapsen etu. Suomen perustuslain 21§:n turvaamat oikeudet sekä oikeusjärjestelmämme perusteita loukkaavat sekä EIS 6.1 ja 8 artikloja loukkaavat kohdat vanhemmuuslakiehdotuksessa korjattaisiin ja muutettaisiin lausunnossa esittämämme mukaisiksi.

Turku 05.05.2021

Etävanhempien liitto ry:n psta, toiminnanjohtaja, Lapsen edun erityisasiantuntija, OTM Kari Karanko